

Møte fredag den 11. november 2011 kl. 9

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden (nr. 14):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av retningslinjene for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler (Innst. 39 S (2011–2012))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Henning Warloe og Svein Harberg om gjennomgang av grunnlaget for beregning av tilskudd til friskoler (Innst. 24 S (2011–2012), jf. Dokument 8:134 S (2010–2011))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Tord Lien og Jon Georg Dale om å utarbeide undervisningsmateriell om norske krigssei-leres innsats under andre verdenskrig (Innst. 22 S (2011–2012), jf. Dokument 8:142 S (2010–2011))
4. Referat

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representanten Laila Dāvøy om permisjon i dagene 15. og 16. november, og fra representantene Gina Knutson *Barstad*, Steinar *Gullvåg*, Svein Roald *Hansen*, Irene *Johansen* og Harald T. *Nesvik* om permisjon i tiden fra og med 14. november til og med 16. november – alle for å delta i møter i EFTA-parlamentarikerkomiteene i Genève og Brussel
- fra representanten Dagfinn *Høybråten* om permisjon i tiden fra og med 15. november til og med 18. november for, som styreleder i GAVI vaksinefond, å delta i møter i Dhaka, Bangladesh

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Hordaland fylke, Filip *Rygg*, har for tiden foreldrepermisjon og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Laila Dāvøys permisjon.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden slik:

For Hordaland fylke: Aslaug *Hellesøy* og Einar *Horvei* 15. og 16. november

For Møre og Romsdal fylke: Jon Georg *Dale* 15. og 16. november

For Rogaland fylke: Kjell Arvid *Svendsen* 15.–18. november

For Vestfold fylke: Heidi *Ørnlo* 15. og 16. november

For Østfold fylke: Stein Erik *Lauvås* og Kari *Agerup* 15. og 16. november

– Det anses vedtatt.

Representanten Terje Halleland vil framsette et representantforslag.

Terje Halleland (FrP) [09:02:09]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentanten Christian Tybring-Gjedde og meg selv framsette et forslag om frihet til å bestemme skattemessig bopel ut fra faktiske forhold.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen vil framsette et representantforslag.

Per Arne Olsen (FrP) [09:02:37]: Jeg vil på vegne av Bent Høie, Laila Dāvøy, Trine Skei Grande og meg selv få fremme forslag om tiltak for å sikre kvalitet og pasientsikkerhet under omstillingsprosessen ved Oslo universitetssykehus.

Presidenten: Representanten Solveig Horne vil framsette et representantforslag.

Solveig Horne (FrP) [09:03:05]: Jeg vil på vegne av Ib Thomsen, Øyvind Korsberg, Karin S. Woldseth og meg selv fremme et forslag om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik vil framsette et representantforslag.

Harald T. Nesvik (FrP) [09:03:36]: På vegne av representantene Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal, Arne Sortevik, Ketil Solvik-Olsen, Oskar J. Grimstad og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om utsettelse av forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i Hardangerfjorden.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:04:08]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av retningslinjene for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler (Innst. 39 S (2011–2012))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 430)

Sak nr. 2 [09:04:26]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Henning Warloe og Svein Harberg om gjennomgang av grunnlaget for beregning av tilskudd til friskoler (Innst. 24 S (2011–2012), jf. Dokument 8:134 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og

forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Aksel Hagen (SV) [09:05:32] (ordfører for saken): Temaet her i dag er beregning av tilskudd til privatskoler, også kalt friskoler. Dette er et tema som en del av oss i komiteen har blitt utfordret på mange ganger, faktisk, i løpet av de to årene vi har jobbet i komiteen – ofte i form av paneldebatter.

Et hovedankepunkt fra privatskolene har vært at den retten som ligger i privatskoleloven til at disse skolene skal få et driftstilskudd tilsvarende 85 pst. av tilskuddsgrunnlaget fra staten, er blitt uthulet de siste årene. Deres krav er derfor at regjering og storting må gjøre 85 pst.-regelen reell.

Det er nettopp denne debatten de tre forslagsstillerne fra Høyre tar opp i representantforslaget sitt. De mener at Stortinget bør be regjeringa fremme en sak for Stortinget der kriteriene for tilskudd til disse skolene gjennomgås. Hensikten er altså, ifølge forslagsstillerne:

«... å sikre at disse reelt samsvarer med intensjonen i Stortingets vedtak.»

I innstillingen blir det fra komiteen enstemmig slått fast at privatskoler er et viktig tilskudd eller innslag i Skole-Norge, og videre at 85 pst.-regelen skal gjelde. Komiteen slår videre fast at den har registrert at privatskolene synes at tilskuddsordningene er kompliserte, men registrerer samtidig at regjering og direktorat derfor i flere omganger nettopp har sett på beregningsmodellene og regelverket i dialog med privatskolene sjøl.

Komiteen sier videre at det er viktig at det er en tett kontakt mellom partene – for å si det på den måten – i denne saken, altså skolene på den ene siden og regjering og direktorat på den andre siden, og at det sjølsagt er viktig for alle at vi har et regelverk som er enklest mulig, og ikke minst mest mulig omforent i dette tilfellet. Så langt er det enstemmighet i komiteen, men så skiller vi lag.

Flertallet, Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, mener at det er nettopp gjennom videre tett dialog at dette kan løses, at en kan få på plass en mer omforent forståelse av hvordan dette regelverket er ment, og hvordan det bør praktiseres. Vi legger merke til at departementet så langt har vært og fortsatt helt klart vil være opptatt av å fylle lovens intensjon og få på plass en praksis deretter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener derimot at en bør gjeninnføre et kapitaltilskudd for å kompensere for eksisterende modellsvakheter, en svakhet som bl.a. kan ha med KOSTRA å gjøre, slik det er formulert fra de fire partiene.

Fremskrittspartiet understreker i en særmerknad bl.a. at det er en menneskerett å kunne velge andre skoler enn de

offentlige, og finner det slik sett underlig at det ikke er på plass en finansiering fra det offentlige som gjør at foreldre og unger kan velge disse skolene uten at det skal være avhengig av foreldrenes økonomi eller belaste foreldrenes økonomi i for stor grad.

Så har både Kristelig Folkeparti og Venstre en særmerknad som først og fremst peker på at de to partiene tidligere, bl.a. i 2011-budsjettet, har foreslått at et slikt kapitaltilskudd skal på plass igjen.

Jeg håper dermed at jeg har gitt en balansert framstilling av komitéinnstillinga og dermed beredt grunnlaget for en god debatt nå etterpå.

Så vil jeg avslutte med å anbefale komiteens tilråding som går på at representantforslaget fra de tre Høyre-representantene om gjennomgang av grunnlaget for beregning av tilskudd til friskoler, ikke vedtas.

Bente Thorsen (FrP) [09:09:49]: Bakgrunnen for at Fremskrittspartiet støtter dette forslaget, er at vi mener det er viktig å sikre friskolene gode og forutsigbare økonomiske rammebetingelser, og aller helst ville vi likestilt disse skolene økonomisk med de offentlige skolene. Men nå er det en gang slik at det er makta som rår, og den mener at 85 pst. tilskudd regnet ut ifra KOSTRA-tall er det disse skolene skal ha i tilskudd. I tillegg er regjeringspartiene redde for at eierne av friskolene bygger seg opp privat kapital. Om det er så veldig mye å være redd for, er en helt annen sak. Men argumentasjonen om at noen private kan sko seg på offentlig tildelte penger, er lett gjenkjennelig. Dette er en kopi av debatten som har gått om tilskudd til private barnehager.

Nå har kunnskapsministeren kommet med en løsning på hvordan en skal sikre at private barnehageeiere ikke stikker av og beriker seg på skattebetalernes penger. Det bør ikke være vanskeligere å innføre det samme prinsipp til friskolene.

Når det så er gjeldende at det bl.a. er KOSTRA-tallene som ligger til grunn for utregning av tilskuddet, har det i mange tilfeller vist seg at kommunene ikke praktiserer samme rutiner for hvor de innrapporterer de faktiske utgiftene. Dermed kan beregningsgrunnlaget fremdeles være temmelig usikkert.

Det foreligger også flere undersøkelser, bl.a. en som er foretatt av Multiconsult, som viser at det tilskuddet som friskolene i dag får, ikke tilfredsstiller den fastsatte prosentsatsen til de faktiske kostnadene i offentlig skole.

Dette synes vi i Fremskrittspartiet er tre gode grunner for å ta en gjennomgang av kriteriene for tilskudd. I tillegg kan vi ramse opp en mengde andre ulemper og krav som disse skolene har, og som de offentlige skolene slipper klar.

For eksempel: Når det ved en kommunal skole blir oppdaget feil og mangler av ulik karakter, har kommunen full anledning til å gi seg selv dispensasjon for å slippe å utbedre dette. Etter mitt kjennskap og min erfaring blir ikke denne muligheten til å dispensere stående ubrukt. Grunnen til at kommunene gir seg selv dispensasjon, kan være at de ikke har eller tar seg råd til

å reparere feil og mangler eller til å ivareta utbedring av innneklima.

Når det gjelder de private skolene, gis det sjelden og aldri dispensasjon. Disse skolene får derimot trussel om at skolen blir stengt dersom ikke utbedring blir foretatt til fastsatt tidsfrist. Det er heller ikke likeverdig behandling når friskolene mister statlig tilskudd dersom en elev er borte fra skolen mer enn 20 dager – offentlige skoler taper null.

At dette skaper store utfordringer for friskolene i arbeidet med å skape gode tilbud til sine elever og i tillegg legger et ekstra press på de ansatte, sier seg selv.

Den 26. oktober deltok representanter for KUF i en debatt som ble arrangert i forbindelse med en skolelederkonferanse som Kristne Friskolers Forbund arrangerte. I den forbindelse ble det igjen holdt fram at den viktigste kampsaken for friskolene i forhold til myndighetene, er å få utgifter til husleie og bygninger tatt med i tilskuddsgrunnlaget. Det ble gitt mange eksempler på hvordan den dårlige økonomien gikk ut over elevene. En rektor holdt fram: Det er vanskelig når jeg skal forklare mine elever at politikerne ikke synes at deres skole er likeverdig med den offentlige skolen.

I saken er det unison enighet om hvor viktige disse skolene er, både i forhold til å ivareta valgfriheten og menneskerettighetsloven og som et viktig supplement til den offentlige skolen. Dersom alle partiene mener dette, men likevel ikke vil se på om kriteriene for tilskudd, som det reises sterk tvil om ivaretar grunnlaget for utregning av tilskudd, er korrekte, i tillegg til alle de andre krav og ulemper som friskolene har, da er det ikke urimelig at ordene om ivaretagelse av menneskerettigheter og at skolene er et viktig supplement til den offentlige skolen, kun blir oppfattet som fine ord. Skolene kan ikke betale husleie og vedlikehold og ivareta en god skole med gode ord. Det holder bare ikke.

Dermed fremmer jeg mindretallsforslaget i saken.

Presidenten: Representanten Bente Thorsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Anna Ljunggren (A) [09:14:48]: Forslaget fra Høyre har som intensjon å endre tilskuddet til det som forslagsstillerne kaller friskoler. Saksordføreren har på en utmerket måte gjort rede for hvorfor vi ikke støtter dette forslaget.

Høyre vil altså endre tilskuddet til friskoler, og det kunne jo vært fristende å svare at vi ikke vet hva slags skoler det er snakk om, men siden vi har lagt godviljen til og har ganske god hukommelse, lar vi det gå for denne gang. Høyre har en så dogmatisk tilnærming til temaet at de ikke engang klarer å bruke det rette navnet på skoleslaget når de skal foreslå endringer i tilskuddskriteriene. Det hørte vi for øvrig også fra representanten Thorsen her.

Da vi vedtok å fryse loven om disse skoleslagene i 2005, gikk vi tilbake til begrepet «privatskoler», som dette skoleslaget har hett siden tidenes morgen. Jeg lurer på hvorfor Høyre ikke vil bruke ordet «privat». Skjemmes de over at det på noen av skolene er private aktører og private

penger? Og det er jo grunn til å lure på om opposisjonen mener at ingenting av det som gjøres med offentlige penger i dette landet, er fritt. Mener opposisjonen at offentlige skoler ikke er fri? Har barna her mindre fri opplæring enn barn på private skoler?

Gjennom privatskoleloven er det stilt krav til innhold og vurdering av opplæring både på private skoler og i fellesskoler. De må følge intensjonene i læreplanen og i Kunnskapsløftet. På pedagogisk alternative skoler må den alternative pedagogikken naturlig nok komme til syne i læreplanen. Men det er jo ingen ting i veien for at en lærer i fellesskolen ikke kan bruke alternativ pedagogikk så lenge han eller hun når fram til målet om læring i de ulike fagene. Denne læreren er like fri som en lærer på en privat skole. Den eneste friheten man har ved å gå på en privat skole, er at man er fri fra den offentlige skolen.

Hva er frihet for Høyre? Er det at de rike er fri fra å betale skatt, at noen er fri fra å sende barna sine til tilbud som det offentlige legger til rette for og er med på å dekke, som barnehager, at noen fedre er fri fra å være hjemme med barna sine, at man er fri fra fellesskapet? Vi i Arbeiderpartiet er mer opptatt av hva vi skal ha frihet til, som frihet til å utøve vårt livssyn, frihet til å tro på den guden vi vil, og frihet til å forelske oss i hvem vi vil, frihet til å tro på en politisk ideologi og – ikke minst – frihet til å få seg en utdannelse helt uavhengig av bakgrunn, foreldrenes inntekt og utdanningsnivå.

Høyresiden har siden 2009 vært merkelig fraværende i denne debatten. Det har ikke vært noen debatt rundt det store frislippet av private skoler som Høyre og Clemet la opp til i 2001. Kanskje har de innsett at det faktisk er ganske mye bra med den norske, offentlige fellesskolen.

Sett i lys av 22. juli er det enda viktigere enn før at vi bygger opp fellesskapet i og gjennom den offentlige skolen, og ikke bygger den ned sånn som et offentlig frislipp av private skoler ville ha gjort. Da går alle på den samme skolen, i det samme klasserommet helt uavhengig av økonomi, bakgrunn, tro, hudfarge og legning. Dette er veldig viktig for at vi får forståelse for, respekt for og kjennskap til hverandres kultur.

Det er ganske fornøyet, og det er på sin plass å kommentere, at etter behandlingen av denne saken i komiteen har forslaget fått en annen ordlyd. Nå er Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet også med, og de ønsker å få en gjennomgang av tilskuddskriteriene til private skoler.

Svein Harberg (H) [09:18:56]: Jeg vil først takke saksordføreren for vel utført arbeid og en ryddig gjennomgang av saken. Jeg må imidlertid innrømme at jeg er svært skuffet når vi behandler denne saken i dag. Jeg vet at jeg heller ikke er alene om det, for det er mange i ledelsen ved de private skolene som etter debatter hos både Nettverk for private høyskoler, Forum for fagskoler og Kristne Friskolers Forbund var optimistiske og forventet at det nå var et flertall på Stortinget som ville se på finansieringen på nytt. Det håpet er nå i ferd med å bli klubbet ned, bokstavelig talt.

Det har nemlig vært spennende å delta i de nevnte de-

batter. Det jeg har opplevd, er at det har vært en konstruktiv dialog der representanter for skoleslaget har løftet konkrete eksempler fra hverdagen inn i debatten. På den måten har de synliggjort hvilke forskjeller dagens regler og finansieringsordning skaper. Det er ikke til å legge skjul på at debatten svært ofte har endt opp i diskusjon om finansiering.

Jeg har derfor lyst til å takke komitéleder Marianne Aasen for at hun ved siste anledning nå i oktober på samlingen til Kristne Friskolers Forbund benyttet anledningen til å peke på at de private skolene er en del av den norske skolen, og at det derfor er viktig å rette oppmerksomheten mot kvalitet, læringsutbytte og frafall også i de private skolene. Jeg tror også det var viktig for forsamlingen at Aasen ved samme anledning innrømte at de private nok var glemt i mange sammenhenger. Dette lovet hun å ta på alvor og rette opp. Dette ser vi fram til.

Så tilbake til finansieringen. Det er ingen tvil om at det er en stor utfordring for de private skolene å levere et utdanningstilbud bygget på de samme krav som den offentlige skolen har, men med sterkt redusert finansiering. Friskoleforliket slo fast at finansieringen skulle være 85 pst. av det de offentlige skolene får. Realiteten er at dette ligger langt lavere. For det første er innrapporteringen til KOSTRA, som skal danne grunnlaget for tildelingen, på ingen måte kvalitetssikret. Dette er en av flere utfordringer som er påpekt i en ny rapport som har gått igjennom alle sidene ved skolenes finansiering. Kommunenes rapporteringsrutiner gir ikke et ensartet og riktig bilde, og dermed blir hele grunnlaget for tilskuddet feil. Forvaltning, drift og vedlikehold av skolebygg håndteres og rapporteres forskjellig i kommunene. Drift av bygningsmassen er en stor kostnad, og når dette grunnlaget synes å ha store mangler, blir det viktig å gripe fatt i det. I tillegg er det slik at de private skolene har samme krav til areal og lokaliteter som de offentlige skolene, men husleiekostnader eller kapitalkostnader på bygg er ikke med i grunnlaget. Dette er nok den mest tyngende forskjellen i finansieringen, og virker helt urimelig. Når en vet hvor store kostnader det er forbundet med investering i lokaler, er det lett å forstå at mangelen på støtte til dette blir en utfordring når en skal sikre kvaliteten i tilbudet. Jeg må si at jeg også har hørt at representanter for regjeringspartiene gjentatte ganger har gitt uttrykk for at de forstår at dette blir vanskelig, og har lovet å se på dette. Noen har fremsatt lovnader om en grundig gjennomgang, og andre har klart uttrykt at de var på glid i forhold til denne utfordringen. Det var nettopp på bakgrunn av slike uttalelser vi fremmet dette forslaget om å se på grunnlaget for tilskuddet – vi oppfattet at det var et flertall på Stortinget for det. Der tok vi feil!

Høyre vil at det skal skje en endring her, at innrapporteringen til KOSTRA må kvalitetssikres, og at det må komme en kompensasjon for husleie eller kapitalkostnader. Grunnlaget må være felles når 85 pst. tilskudd skal beregnes!

Jeg er ikke i tvil om, og respekterer, at enkelte av regjeringspartiene er svært skeptiske til etablering av private utdanningstilbud. Det jeg imidlertid ikke kan forstå, er at de skolene som allerede er godkjent, som er en del av den

norske skolen, og som skal levere et tilbud til våre barn og unge, skal straffes gjennom finansielle rammer som blir en utfordring for kvaliteten på undervisningen. Som en far sa det: Er ikke mine barn like mye verdt? Jeg betaler like mye i skatt! Hvorfor skal jeg betale ekstra?

Ja, jeg er svært skuffet i dag. Ikke fordi Høyre har et forslag som ikke får tilslutning – med nåværende regjering er vi vant til det – men fordi representanter i salen ikke står for det de har sagt, og dermed ikke er villige til å ta de private skolene på alvor. Jeg er skuffet fordi jeg vet at vi nå diskuterer skoler som legger mye krefter i å ta vare på elevene sine, som yter ekstra for dem som trenger ekstra oppmerksomhet og hjelp, og som leverer gode resultater. Disse skolene må fortsatt vente på et regjeringsskifte for å få hjelp. Vi kunne ha hjulpet dem nå!

Dagrun Eriksen (KrF) [09:23:57]: Først vil jeg takke saksordføreren for en ryddig og god gjennomgang og også for at han har hatt en åpen og lyttende holdning i saken.

For dem av oss som var på Kristne Friskolers Forbunds konferanse på Gardermoen for et par uker siden, har dette temaet allerede blitt grundig debattert. Til representanten Ljunggrens innlegg må jeg nok presisere at dette er skoler som er regulert under privatskoleloven, men vi kan ikke vedta hva skolene skal kalle seg. Selv bruker de begrep som friskoler regulert under privatskoleloven. Derfor tror jeg man legger litt mer ideologi inn i dette enn det som er ment i saken.

Jeg må si at jeg begynner å glede meg over måten friskolesaker i all hovedsak debatteres på nå, etter forliket som ble inngått. Før når det sto en privatskolesak, friskolesak, på dagsordenen, kastet vi oss ned i hver vår skyttergrav og førte en slags ideologisk krig uten rot i virkeligheten. Nå diskuterer vi skolenes reelle situasjon på en måte som gjør at vi tar friskolenes situasjon på alvor. Det gleder en som har vært med i disse debattene i flere år.

Så til saken: Manglende støtte til husleie og kapitalutgifter har ført til en økonomisk presset situasjon for mange skoler. Den er faktisk så dramatisk mange steder at det har vært gjennomført – og vil bli gjennomført – oppsigelser og kutt.

Friskolene har et krav om at pengene de får, skal komme elevene til gode. Jeg skulle ønske det fantes et lignende krav til statsbudsjettet, for manglende bevilgninger på dette feltet, som fører til oppsigelser og kutt, er ikke til beste for den enkelte elev. Det er det denne saken handler om.

Friskolene har begrensede inntektsmuligheter til å kompensere for manglende bevilgninger. Mye skjer gjennom dugnad fra foreldre og enkeltpersoner, basarer, innsamlinger, de deltar i løp, men det finnes en grense for hvor mye man klarer å samle inn til egen skole. Derfor er likebehandling et så utrolig viktig prinsipp. Det er ikke vanskelig å forstå at det føles urettferdig når skjevhetene blir for store.

Vi har i alle våre alternative budsjetter framhevet at en gjeninnføring av kapitaltilskudd, husleietilskudd, vil være et helt avgjørende grep for å sikre en likere behandling av offentlige skoler og friskoler. En gjeninnføring av kapital-

tilskudd har også vært et prioritert krav fra organisasjonenenes side, i tillegg til ønsket om at avskrivninger må tas inn i skolenes tilskuddsgrunnlag og økt tilskuddsprosent.

Det er flere måter å se denne innstillingen på. Det går an å se på dette som om regjeringspartiene ikke vil se friskolenes urimelige situasjon og derfor heller ikke vil gjøre noe. Jeg velger imidlertid å se på de små lysene i denne innstillingen som et første skritt på veien til en løsning. Posisjonen har i innstillingen noen positive setninger som gjør at jeg faktisk tror at de nærmer seg en større forståelse av mange friskolers vanskelige situasjon:

- Alle i komiteen støtter prinsipielt at alle privatskoler i loven er supplement og tilskudd til den offentlige skolen, uten forbehold.
- Hele komiteen forstår at privatskoleorganisasjonene finner støtteordningene kompliserte, og viser til en rekke utredninger som har vært gjort.

I tillegg hørte jeg i dag at Bente Thorsen fra Fremskrittspartiet signaliserte at de kanskje vil frafalle utbyttefrihet i dette skoleslaget.

Dette er positive signaler i riktig retning. Jeg savner en forståelse av konkrete mangler i ordningen. Jeg savner at avskrivninger skal være driftsutgifter. Jeg er også uenig med regjeringspartiene i motstanden mot enhver kapital- eller eiendomsoppbygging i skolene. Problemet er at skolene må ha hus, og at ikke all bygging og tilskudd til slikt er kapitaloppbygging. Her kunne en mye mer nyansert grense med fordel vært trukket.

Vi kommer til å fortsette kampen for en enda større forståelse og for en likere behandling. Organisasjonene og skolene sier nå til oss at de synes det er hyggelig med stor forståelse, de synes det er hyggelig at man forstår situasjonen, men de kan ikke sette disse godordene i banken, og det er der de røde tallene vises når de skal få budsjettene i havn.

Jeg håper at vi etter denne debatten har kommet fram til en større forståelse, og at vi nærmer oss skritt for skritt, slik at vi ikke må vente på et regjeringsskifte før vi får dette til.

Statsråd Kristin Halvorsen [09:29:08]: Jeg synes at representanten Dagrun Eriksen ryddet litt i diskusjonen. Det er egentlig to ting vi diskuterer i denne innstillingen.

Vårt utgangspunkt er at det er viktig at private skoler har gode og forutsigbare rammebetingelser. Det er bred politisk enighet om at beregningsmodellene for tilskudd til privatskoler så langt som mulig skal reflektere utgiftene i den offentlige skolen.

Privatskolene har etter privatskoleloven rett til driftstilskudd tilsvarende 85 pst. av tilskuddsgrunnlaget. De resterende 15 pst. kan skolene kreve inn som skolepenger. For skoler som har funksjonshemmede elever, er statstilskuddet på 100 pst. Det er en del av denne diskusjonen at man får rett tilskudd ut fra de bestemmelsene man faktisk har. Det har vært en gjenganger, og departementet og direktoratet har – i mange runder – diskutert dette med privatskolene for å finne et så godt og riktig grunnlag som mulig.

Det er riktig, som mange har vært inne på, at bereg-

ningene av driftstilskuddet tar utgangspunkt i KOSTRA-tallene. Selv om KOSTRA-tallene ikke er innhentet med det som formål, er det det beste grunnlaget vi har. Da må vi prøve å diskutere to ting. Det ene er hvilke kriterier som skal ligge til grunn for kommunenes innrapporteringer til KOSTRA, som vi bruker i veldig mange forskjellige sammenhenger, og hvilke kriterier som skal danne grunnlaget for beregningene av tilskuddet til de private skolene.

La meg bare kjapt gå gjennom KOSTRA først. Det er et redskap først og fremst for å gi bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring i kommuner og fylkeskommuner samt gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. Siden det er det beste vi har som utgangspunkt for å beregne tilskuddsgrunnlaget for private skoler, må vi samtidig være oppmerksomme på at det er ikke det som er formålet med innhenting av KOSTRA-opplysningene.

Jeg ser ikke nå at det er grunnlag for å sette i gang en helhetlig gjennomgang av KOSTRA-rapporteringen på bakgrunn av hensynet til de private skolene. Men dersom det framkommer opplysninger som tilsier endringer i rapporteringen til KOSTRA, må vi ta opp det på den måten som er mest hensiktsmessig – til syvende og sist med Kommunaldepartementet, som har ansvaret for hvordan dette samles inn. Behovet for gjennomgang av tilskuddsmodellen for de ulike skoleslagene vurderes jevnlig.

Når det gjelder hva som skal danne grunnlaget for beregninger av tilskudd til de private skolene, viser forslagsstillerne til at kostnader til lokaler ikke er med i tilskuddsgrunnlaget. Driftsutgifter til løpende vedlikehold av lokaler samt utgifter til husleie er med i tilskuddsgrunnlaget. Komiteen viser til at det er reist spørsmål ved om alle driftsutgifter til skolebygg faktisk gjenspeiles i driftsutgiftene. I tillegg viser komiteen til at privatskoleorganisasjonene har pekt på at manglende vedlikehold ved offentlige skoler fører til at skolene til slutt rehabiliteres, uten at det føres som driftsutgifter, men som investeringskostnader. Til det er det å si at kommunal sektors løpende utgifter til skole gjenspeiles i tilskuddsgrunnlaget, inkludert de utgiftene kommunal sektor har til sitt vedlikehold. Departementet har nylig hatt et møte med Friskolenes kontaktforum vedrørende en rapport utarbeidet av Multiconsult om driftsutgifter til skolelokaler basert på KOSTRA. Departementet er i dialog med kontaktforumet om oppfølging av rapporten, og kontaktforumet har kommet med et skriftlig innspill til departementet. Departementet vil behandle og vurdere innspillene på vanlig måte.

Men jeg er enig med komitéflertallet i den andre delen av denne debatten, og det er diskusjonen om hvorvidt man også skal innføre et kapitaltilskudd til de private skolene. Jeg er enig med komitéflertallet i at investeringskostnader til skolebygg ikke skal inkluderes i tilskuddsgrunnlaget, og at det ikke skal innføres et kapitaltilskudd til de private skolene, på bakgrunn av det som er argumentene rundt dette, at vi da er i en situasjon hvor man selvfølgelig gir statlig tilskudd til bygg som eies av noen andre. Det er en politisk ryddig debatt.

Jeg er innstilt på å være i en god dialog med de private skolene. Vi har gjort mange endringer. Vi skal følge dette nøye med tanke på om regelverket når det gjelder til-

skudd til drift, følges nøye. Diskusjonen om hvorvidt man skal innføre et kapitaltilskudd til de private skolene, som i neste øyeblikk betyr at man statlig finansierer en formuesoppbygging i bygningsverdiene, er en annen diskusjon.

Presidenten: Det blir åpnet opp for replikkordskifte.

Svein Harberg (H) [09:34:25]: Statsråden slår fast at det er stor enighet om at vi må finne et likest mulig grunnlag for å beregne 85-prosenten. Noe av det som åpenbart ikke er likt, er behandlingen av 20-dagersregelen. Altså: Det at elever som ofte krever mye ressurser fra skolen, i det øyeblikk de har vært borte fra skolen i mer enn 20 dager, men fortsatt går på skolen, ikke utløser tilskudd. Synes statsråden dette er en rettferdig måte å behandle skoleslagene på?

Statsråd Kristin Halvorsen [09:34:59]: Når det gjelder tilskuddene til drift av de private skolene, tar man jo utgangspunkt i hvor mange elever som går der. Jeg synes at den måten vi har kommet fram til å løse det på til nå, er tilfredsstillende. Men jeg ser noen problemstillinger i synspunktene som de private skolene tar opp med oss om dette, ikke minst i lys av den frafallsdebatten vi har i forbindelse med gjennomføring av videregående opplæring. Men så langt mener jeg at vi har kommet fram til en rimelig balansert løsning på det.

Dagrun Eriksen (KrF) [09:35:41]: Jeg forstår at det er et ideologisk prinsipp fra regjeringens side. Da vi hadde rene kommersielle aktører, forstår jeg skepsisen til å støtte private bygg, for det var folk med finansiell kraft, med kapital og bakgrunn, og som kunne stille med bygninger. Situasjonen i dag er at de som står bak disse skolene, ikke er finansielle kraftaktører. Det er folk som har samlet inn penger, de har lotterier, de har dugnader, og de gjør alt for å få disse byggene til å bli hensiktsmessige for elevene. Nå begynner veldig mange av disse byggene virkelig å ha behov for investeringer, behov for fornyelse og behov for å komme etter med hensyn til arbeidsmiljøloven, som vi har vedtatt for elevene. Min utfordring til statsråden er: Hvordan skal de klare det når de ikke kommer innunder den rentefrie låneordningen, for den er brukt opp av kommunene selv? Finnes det noen løsning, slik at vi kan hjelpe også disse elevene til å få gode bygg?

Statsråd Kristin Halvorsen [09:36:49]: Jeg er kjent med at mange som driver privatskoler, legger ned betydelig arbeid i vedlikehold og gjennom dugnader – stiller opp for nettopp å sikre seg at lokalene er i god stand. Det kan også være sånn at vi nå står ved et tidsskille, ved at en del av dem som startet privatskoler, gjorde det med en del kapital i ryggen, f.eks. innsamling av frivillige organisasjoner eller religiøse organisasjoner, og at deres storhetstid er litt bak dem. Likevel er det jo sånn at dette er private eiere som sitter på en betydelig, verdifull bygningsmasse, og det er ikke rimelig at staten gjennom tilskudd bygger opp til at den boligmassen øker i verdi. Derfor har ikke jeg noe forslag til endring når det gjelder hvordan man ser på

kapitaltilskudd på dette. Jeg mener også at i utgangspunktet er det de private skolenes ansvar å sørge for at deres bygninger er i god stand.

Bente Thorsen (FrP) [09:38:04]: Jeg har et spørsmål til statsråden i forbindelse med at offentlige skoler kan dispensere fra krav av byggeteknisk art. Når de dispenserer, medfører det at friskolene får redusert sitt tilskudd fordi det blir skjøvet på. Det er en del av beregningsgrunnlaget. Synes statsråden at dette er rimelig? Eller er det noe som statsråden vil gjøre noe med, slik at det blir lagt inn i beregningsgrunnlaget det som kommunene selv dispenserer for?

Statsråd Kristin Halvorsen [09:38:44]: Jeg tror mitt viktigste svar på dette er at kommunenes dispensasjoner på dette området bør trappes betydelig ned, fordi vi har krav om hva som skal være kvaliteten på bygningsmasse også når det gjelder kommunalt eide skoler eller fylkeskommunalt eide skoler. Selv om vi ser gledelige framskritt på veldig mange kommunale skolebygg og fylkeskommunale skolebygg, ønsker vi å holde presset oppe for at man skal fortsette rehabilitering og vedlikehold og utbedring av disse.

Så mitt svar på dette vil være at vi vil øke trykket for at skolene skal la være å få dispensasjoner også når de er kommunale.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Aksel Hagen (SV) [09:39:49]: Jeg kunne nå ha hatt et ideologisk innlegg for betydningen av fellesskolen i et stadig mer flerkulturelt samfunn eller et ideologisk innlegg mot kapitaltilskudd. Men valgets kval som jeg hadde fra plassen min, var enten å trykke på knappen «Avstå fra taletid» eller takke for debatten. Jeg valgte det siste: takke for debatten.

Jeg likte veldig godt Høyres forslag da det i sin tid kom, for det var et forslag som sa: La oss se nøyere på det regelverket og de modeller som er i bruk. Da er jo avstanden veldig liten fra det spørsmålet til den holdningen som bl.a. statsråden signaliserer her i dag, at sjølsagt er det viktig kontinuerlig å prøve å få dette til å fungere best mulig og mest mulig forståelig, og sjølsagt for at en på den måten skal bygge opp under intensjonen med 85 pst.

Jeg synes debatten her viser veldig klart at dette ikke er en ideologisk debatt for og imot privatskoler – privatskoler i et visst omfang har kommet for å bli, og det er med på å gjøre Skole-Norge mer fargerikt. Det er først og fremst en beregningsteknisk utfordring, og så har vi litt ulike holdninger til hvordan vi skal møte den utfordringen. Det er veldig viktig at vi ikke om igjen og om igjen, to-tre ganger i året, møter debatter av typen: Her er det et knippe skoler som ikke skjønner helt hva slags beregningsmodeller som er i bruk, skjønner ikke helt praksisen som blir lagt til grunn i direktorat og departement. Jeg er overbevist om at direktorat og departement synes det er

like frustrerende at privatskolene ikke helt skjønner hva slags tankegang og hva slags praksis som ligger til grunn fra deres side. For det er riktig, som statsråden sier, at det er ikke en diskusjon her om vi skal inkludere husleie eller ta hensyn til vedlikeholdsutgifter. Vi har en modell der det er forutsatt at det skal bli tatt hensyn til, men så kan vi diskutere hvordan dette fungerer i praksis.

Jeg synes de som nå går inn for kapitaltilskudd, kanskje bør skjele litt til den debatten vi nå har omkring barnehager, for der ser det ut som om alle er enige om at det er viktig å få på plass et lovverk som sikrer en mot at det kan bli en uheldig kapitaloppopping eller en uheldig utbyttepolitikk. Da er det greit nok at vi i utgangspunktet her har kanskje 100 pst. ideelle aktører, men når vi tenker lovverk og prinsipielt, må vi også ha et lovverk som sikrer oss mot eventuelle mer tradisjonelle, kommersielle aktører på dette feltet, som f.eks. på barnehagefeltet.

Svein Harberg (H) [09:42:57]: Jeg er glad for den presiseringen og det valget som Aksel Hagen gjorde, at dette ikke er en ideologisk debatt, for det er definitivt ikke det det er. Dette er en debatt om finansieringen av noen eksisterende skoler, som er en del av den norske skolen. Det er der vi har valgt å holde fokus.

Det vises til også i innstillingen fra flertallet at det har vært masse dialog mellom departement og skoleslaget, og at en håper at utfordringen kan løses i framtidig dialog. Utfordringen er at parten i saken, altså skoleslaget, gang på gang har tatt opp de samme tingene, men ikke fått gjennomslag for det. Når de ikke når fram og det fortsatt synes å være en utfordring, er det helt naturlig for oss å ta det opp til politisk behandling. Det er jo nettopp mangelen på resultat i forhold til den lange dialogen som gjør at vi nå løfter det til politisk behandling. Vi hadde håpet at alle var med på at dette skal vi gå grundig igjennom, men det blir altså ikke tilfellet.

Jeg må si jeg ble litt forundret over at statsråden tolt unngikk å svare på mitt spørsmål om 20-dagersregelen. Det var ikke ett ord i statsrådets svar om det som jeg spurte om, og jeg lurer på hva det er tegn på. Er det rett og slett sånn at dette ikke er langt framme i pannen eller det ikke er nok kunnskap om det? Eller er det ikke forståelse for at dette er en urettferdig sak? Eller er det så åpenbart urettferdig at en ikke ønsker å svare på det? Jeg ble ganske provosert av at statsråden helt unngikk å svare på det spørsmålet, som altså dette skoleslaget tar opp gang på gang på gang, og som er åpenbart urettferdig.

Til sist til dette med tilskudd og kapitaloppbygging: Vi i Høyre synes også at det måtte være spennende å se på en modell tilsvarende den som nå er lansert for barnehagene, og de private barnehagene. Vi regner selvfølgelig med at samme fokus på hva pengene blir brukt til, og at det er til barn og unges beste, også gjelder for den offentlige skolen og de offentlige barnehagene. Men den type oppmerksomhet omkring hvordan tilskuddene blir brukt, er veldig bra, og det kan vi absolutt anbefale i denne sammenheng også.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 430)

Sak nr. 3 [09:45:33]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Tord Lien og Jon Georg Dale om å utarbeide undervisningsmaterieell om norske krigsseileres innsats under andre verdenskrig (Innst. 22 S (2011–2012), jf. Dokument 8:142 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Henning Warloe (H) [09:46:26] (ordfører for saken): Om en drøy time i dag, den 11. november, er det nøyaktig 93 år siden første verdenskrig tok slutt. Men når vi i Norge i mange tiår har referert til krigen, er det en annen krig vi har snakket om. For flere generasjoner nordmenn har annen verdenskrig vært av så stor betydning at det har vært helt overflødig å spesifisere hvilken krig vi har referert til.

Forhåpentligvis vil vi aldri i Norge igjen oppleve å bli okkupert og undertrykt av fremmed militærmakt. Men de som opplevde krig og okkupasjon, blir gradvis færre, og om ikke så veldig mange år vil de som selv deltok aktivt og utsatte seg for livsfare under krigen, være borte. Det blir derfor på mange måter både viktigere og vanskeligere å opprettholde kunnskap om og ta lærdom av den andre verdenskrigen i fremtiden.

Den andre verdenskrigen er den mest dramatiske, ødeleggende og omfattende konflikt verden har sett. Krigen ble også et oppgjør mellom ideologier og en slags kamp på liv og død mellom gode og onde krefter. Derfor ble også den andre verdenskrigen et vendepunkt i historien om menneskelig sivilisasjon, fordi det på mange måter oppsto en ny verdensorden bygd på krigenes ruiner. Vi fikk FN og mange andre internasjonale institusjoner som skulle sikre samarbeid og fred, men vi fikk også historiens første rettsoppgjør der krigsforbrytere ble dømt og viktige juridiske prinsipper ble knesatt for første gang. FNs grunnlag, menneskerettighetserklæringen, ble mulig å vedta fordi krigen hadde knust nazismen og dens menneskefiendtlige ideologi. Krigen, altså annen verdenskrig, er således ikke bare en krig blant mange. Kunnskap om krigen er avgjørende for å forstå verden i dag. Lærdom fra krigen er viktig for å kunne bekjempe ekstremisme og menneskeforakt, også i dag.

Norge ble ikke hardest rammet av annen verdenskrig, men mange nordmenn ofret livet både hjemme og ute. Som

gruppe var det våre sjøfolk som ble hardest rammet. Den norske handelsflåten, som var en av verdens største, utgjorde Norges største bidrag til alliert krigsinnsats og seier. De norske skipene var livsviktige for å bringe forsyninger fra USA til England og Sovjetunionen. Flere tusen norske sjøfolk mistet livet under disse farlige transportene. De som overlevde, opplevde å komme hjem til et fritt Norge der de ofte møtte liten forståelse for traumer og psykiske skader som følge av det de hadde opplevd. Dessverre ble også etterkrigstiden skjemma av at de heller ikke fikk de økonomiske ytelser de var blitt lovet før Stortinget gjorde vedtak om dette i 1972.

Så mange år senere er det naturlig at krigsseilernes sak fortsatt engasjerer. Jeg mener derfor det er prisverdig av Fremskrittspartiet å vise engasjement for å spre kunnskap om krigen og krigsseilerne til dagens skoleelever. Men det representantforslaget som vi behandler i dag, gir dessverre ikke en egnet løsning på utfordringene knyttet til dette. At regjeringen skal gripe inn og «sørge for at det utarbeides undervisningsmaterieell» om krigsseilernes innsats, er ikke veien å gå. I skolen er det nemlig slik at storting og regjering vedtar læreplaner og målsettinger, ulike aktører produserer læremidler, skolene velger blant disse og gjennomfører undervisningen. Dette gjelder for alle fag og for alle temaer. Da blir det ulogisk å tenke seg at det skulle gjøres ett unntak for bare ett tema, slik Fremskrittspartiet foreslår i denne saken. Regjeringen er altså feil adressat for Fremskrittspartiets ønsker, og de øvrige partiene kan derfor ikke støtte forslaget.

På vegne av Høyre vil jeg imidlertid understreke at det er et viktig tema vi snakker om, og det er viktig at skolene bruker informasjons- og lærematerieell som finnes og utvikler gode undervisningsopplegg om så vel annen verdenskrig som krigsseilernes innsats. På dette feltet, som på mange andre, er det viktig å stimulere skolene til å samarbeide med aktører som kan bidra. De finnes, f.eks. museer, organisasjoner og enkeltpersoner.

Truls Wickholm (A) [09:51:11]: Norge og havet vil for alltid være uløselig knyttet til hverandre. Mystikken og mulighetene som lurer ute i de blå dønningene, har alltid kalt på den norske folkesjela.

«Han saag ut paa det baarutte Havet;
der var ruskutt aa leggja ut paa;
men der leikade Fisk ned i Kavet,
og den Leiken den vilde han sjaa.»

Slik heter det i diktet til Ivar Aasen med den enkle tittelen «Nordmannen».

Etter at norske redere ikke klarte omstillingen fra seil til damp, var vi derimot først på da vi gikk over til diesel. Dermed var den norske flåten en av verdens største og mest moderne i årene før utbruddet av annen verdenskrig. Over 30 000 nordmenn sto klare på norske skip da krigen brøt ut. Dette gjorde at kampen om disse skipene var i gang kun 24 timer etter at den ulovlige Quisling-regjeringen hadde tatt over makten i Norge. Den sendte ut melding over radio om at norske skip skulle vende tilbake til norske havner. All militær aktivitet over tid er avhengig av å kunne opprettholde forsyningslinjene sine. Det visste

de allierte, og det visste tyskerne, som jeg alltid lærte av bestemor at det het.

Uten den norske flåten, uten norske sjøfolk, krigsseilerne, er det vanskelig å se for seg at man kunne vunnet krigen. Den norske regjeringen opererte under krigen Nortraship, som da var verdens største rederi og talte over 1 000 skip.

Allerede før Norge kom med i krigen, hadde 394 sjøfolk mistet livet. Det var tøffe tak, men de visste hva de gikk til, de som var om bord.

«De følte, hvor de før,
at landets lykke var ombord:
vor ære og vor magt
har hvide sejl os bragt.»

Det var kanskje slik de følte det, slik som Bjørnstjerne Bjørnson sier det i «Norsk sjømandssang» allerede i 1868. For den norske flåten var en verdensmakt, og den brakte nasjonen ære. Winston Churchill har sagt at det viktigste slaget var slaget om Atlanteren. Uten den forsyningslinjen kunne ikke britene, og dermed de allierte, holdt ut. På ett tidspunkt i krigen satt britene med forsyninger for kun 60 dager. Det sier litt om presset som disse folkene var under. Ikke bare ble de jaget av tyske «wolf packs», som de tyske ubåtene var kjent som, men også presset til å levere de aller viktigste forsyningene i kampen for friheten.

Sir Philip Noel-Baker, som var noe tilsvarende statssekretær for Churchill under annen verdenskrig, sier i NRK-dokumentaren «Evig ære» at krigen ikke kunne vært vunnet uten de norske tankerne, og at «the norwegian merchant navy rendered tremendous service to the world» – altså at handelsflåten har gjort verden en enorm tjeneste.

Det er mye storhet og mye ære å trekke fram ved krigsseilerne. Ifølge historiker Guri Hjeltnes var de kjent som verdens beste sjøfolk. Ord som «raske», «beholder roen» og «hjelper hverandre til livbåtene» er ting hun gjengir som komplimenter brukt om våre sjøfolk.

Jeg velger å bruke tid på dette for å vise at det ikke mangler på ting vi kan lære. Det er helt mot, ansvarsfølelse og ståpåvilje. Men det er også historien om griske redere, krigsprofiterere og en stat som ikke ville anerkjenne innsatsen før så altfor lenge etter at den var gjort – i mange tilfeller for sent.

«Ingen skal leve på andre.
Si ikke vi. Si jeg.
For det blir den nye verden:
at hver skal svare for seg.»

Det skrev Nordahl Grieg i diktet «Sjømannen» i 1942. Han var med om bord. Han så hvem som tjente på sjøfolkenes innsats, hvem som var aktørene, og hvem som tapte.

Spørsmålet er likevel om Stortinget skal bestemme at det skal lages et undervisningsopplegg om krigsseilerne. Det kan være grunner til det, men vi har allikevel enes her på Stortinget om at det i stor grad er overlatt til skoleeier og skole. Det finnes også ressurser tilgjengelig for skolene dersom de ønsker det, f.eks. Stiftelsen Arkivet.

Vi har også andre hendelser som kan brukes av lærere for å gi elevene de samme lærdommene. Mange UNIFIL-veteraner opplever at de har gjort en innsats for verden og Norge, men blitt glemt i ettertid. Det samme har veteraner fra Afghanistan gitt uttrykk for. Det er kanskje like interessant å ta opp disse temaene for elevene. Kanskje bør alle temaene ses i sammenheng, og vi må spørre oss hvorfor dette kan skje igjen og igjen.

Grete Faremo har i år lansert handlingsplanen «I tjeneste for Norge», som skal være et krafttak for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av våre veteraner. Hva mener f.eks. elevene om dette i lys av historien?

Poenget er at dette best løses av Skole-Norge. Vi kan ikke ha stortingspolitikere som skal styre enkelthetene i skolen. Det handler ikke om at vi ikke mener at ting er viktige, eller at vi har noe å skjule. Det handler om at vi skal ha en god skole med frihet til å styre seg selv, noe som jeg også trodde Fremskrittspartiet var for.

Helt til slutt vil jeg takke saksordføreren Henning Warloe for å ha gjort en fantastisk innsats og for å ha jobbet godt med å lage en merknad som hele komiteen, utenom Fremskrittspartiet, kunne stille seg bak.

Bente Thorsen (FrP) [09:56:27]: Jeg vil først takke saksordføreren for en veldig god presentasjon av krigsseileres sak.

Med tanke på den skammelige behandlingen som mange av våre krigsseilere fikk av den norske stat etter den andre verdenskrigen, synes jeg det er spesielt viktig at dagens ungdom får innsikt og kunnskap om krigsseilerne. Den norske stat har lite å være stolt av her, og et demokrati som Norge bør være opptatt av å gi den oppvoksende slekt innsikt også i landets mindre ærerike historie.

Jeg skal innrømme at dette er en uvanlig måte å gå fram på for å få utarbeidet lærematerieell til bruk i ungdomsskolen. Men så er heller ikke krigsseileres sak og den behandlingen de har fått, noen vanlig sak. Så det er ingen fare for at dette vil danne presedens. Jeg skal heller ikke legge skjul på at Fremskrittspartiet er fryktelig skuffet over flertallsinnstillingen i denne saken.

En del av bakgrunnen for at denne saken er fremmet, er en kronikk som en ung jente hadde i Vårt Land 2. desember 2010:

«Jeg synes det er på tide at vi elever får kunnskap om krigsseileres innsats for Norge under begge verdenskrigene. Natt til 9. april 1940 falt den første nordmannen for Norge under annen verdenskrig. Det er i hvert fall dette vi lærer av historiebøkene våre vi får utdelt på skolen. Intet står det om de om lag 400 sjøfolkene som falt for flagget og landet sitt i tiden fra 3. september 1939 – 9. april 1940.

Videre står det om de modige og svært betydningsfulle motstandsaksjonene til Heimefronten. Men innsatsen til de norske krigsseilerne, én av ti måtte dø, som faktisk var de viktigste aktørene for utfallet av krigen, oppsummeres kun over noen ganske få setninger i en faktaboks i det 18-siders lange kapitlet om krigen i Norge.»

Dette skriver altså en ung jente som tydelig uttrykker skuffelse over at det på ungdomsskolen gis altfor liten undervisning om krigsseileres innsats.

Jeg har selv foretatt en liten privat spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelever for å finne ut om de har samme erfaring og mening. Tilbakemeldingene jeg får, er at de lærer lite og til dels ingenting om krigsseilerne.

Fremskrittspartiet synes det er flott at komiteen er positiv til krigsseileres innsats og sier at de ser det som naturlig at den enkelte skole og lærer innenfor læreplanens kompetansemål vektlegger dette. Men der stopper også velviljen.

Jeg synes det er synd at det ikke finnes noen vilje til at dagens ungdommer lettere skal få ta del i den innsatsen som krigsseilerne bidro med, og som de høstet anerkjennelse for utenfor Norges grenser.

Fremskrittspartiet er også helt enig i og understreker at det må være opp til den enkelte lærer å avgjøre hvordan de vil undervise i både dette temaet og andre temaer. Men det er ikke til å stikke under stol at det er mye enklere å undervise i og utdype bestemte epoker der læreopplegg allerede finnes tilgjengelig.

Fremskrittspartiet vil understreke verdien av det viktige arbeidet som museer, organisasjoner og andre enkeltpersoner gjør for å styrke kunnskapen hos nye generasjoner om den andre verdenskrigen. Men det er nå en gang slik at ikke alle elever har tilgang til disse arenaene. Når vi får meldinger om hvor få kroner skolene har til å bruke på ekskursjoner, er det ikke sikkert de har mulighet til å benytte seg av det nærliggende tilbudet engang. Det er heller ikke slik at det ikke finnes en mengde informasjon om krigsseilerne. Utfordringen er vel heller at det nesten finnes for mye informasjon. Da sier det seg selv at det kan ta veldig lang tid for den enkelte lærer å sette sammen stoff som ivaretar det mest sentrale om denne viktige epoken i Norges historie. Når vi også vet at mange lærere som underviser i historie, ikke har fordypning i faget, er det en enda større utfordring.

Fremskrittspartiet har ingen som helst intensjon om å begynne å detaljstyre hvordan den enkelte lærer skal drive historieundervisning. Men jeg vil igjen påpeke at tilgang på lærematerieell er av stor betydning for hvilke valg læreren tar når det gjelder undervisning.

Fremskrittspartiet mener at det er en nasjonal oppgave å legge bedre til rette for at også elever på ungdomsskolen får kunnskap om den viktige innsatsen som krigsseilerne sto for – mange av dem var ikke mer enn 15–16 år gamle.

I denne saken vil jeg oppfordre til at en ikke lar prinsipper styre fornuften. Det går an å være prinsipptrytter av høyeste rang, og det beklager jeg i denne saken.

Hermed fremmer jeg mindretallsforslaget i saken.

Presidenten: Representanten Bente Thorsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:01:43]: Historien om krigsseilerne er en stolt historie, det er en trist historie, og det er en skammelig historie.

De fleste seilte i konvoi på Atlanterhavet. Her fraktet de militære og sivile forsyninger, bl.a. mellom England og USA. De levde under konstant trussel om å bli senket av tyske bombefly, torpedobåter og ubåter. Det var over 4 000 av våre egne sjøfolk som aldri kom hjem igjen etter krigen. Av dem som kom hjem, fikk mange psykiske senskader etter det umenneskelige de hadde opplevd.

Man opererer med begrepet «krigsseilersyndrom». Krigsseilerne gjennomgikk betydelige psykiske påkjenninger: konstant fare for voldsom død, hjelpeløshet og forsvarsløshet overfor overmakten, og manglende forbindelse med familie og venner hjemme i Norge over lang tid. Noen overlevende har senere hatt plager som minner om den overlevende konsentrasjonsleirfanger har utviklet.

Krigsseilerens innsats må sies å ha vært Norges viktigste bidrag til de alliertes seier over den tyske krigsmakt. Norges høyest dekorerte borger, Gunnar Sønsteby, og andre veteraner er blant dem som etter krigen jobbet aktivt for å skaffe krigspensjon til de norske krigsseilerne. Sønsteby har uttalt at krigsseilerne var de eneste nordmenn som gjorde en innsats av betydning for krigens varighet.

Norske myndigheters behandling av krigsseilerne etter krigen har med rette vært sterkt kritisert. Mange følte seg sviktet av det offentlige etter krigen. Det er ingen tvil om at myndighetene med sin manglende vilje til å gi den kompensasjonen de fortjente, økte belastningen for krigsseilerne selv, og også for pårørende og for etterlatte.

Det er viktig at denne historien – både den stolte, den triste og den skammelige – blir fortalt til kommende generasjoner, og at skolen tar dette med i historieformidlingen på de ulike trinn.

Komiteen skriver i en felles merknad at

«det fra ulikt hold stilles spørsmål ved om andre verdenskrig generelt og krigsseilerens innsats spesielt er tilstrekkelig belyst og vektlagt i læreplaner, pensum og undervisning.»

Det kan være behov for at statsråden ser nærmere på dette spørsmålet. Setningen «aldri mer 9. april» er avhengig av at kommende generasjoner vet hva 9. april faktisk handler om.

Enkeltpersoner, museer og organisasjoner gjør en stor innsats i historiefortellingen om annen verdenskrig og krigsseilerne. Som tidligere nevnt, er det grunn til å framheve at Stiftelsen Arkivet i Kristiansand har et prosjekt knyttet til krigsseilerens innsats under krigen, som vil kunne være til hjelp i undervisningen. De holder nå på med å lage formidling knyttet til DS «Hestmanden», som seilte under begge verdenskrigene og er det eneste skipet fra det norske statsrederiet Nortraships flåte under annen verdenskrig som er bevart. Derfor har vi i Stortinget vedtatt at det unike skipet skal være et minnesmerke over de norske krigsseilerne. 22. november er en langvarig restaureringsprosess ferdig. «Hestmanden» er på sjøen igjen og klar for dåp. DS «Hestmanden» skal nå gjøres klart som museumsskip, hvor norske krigsseileres historie og innsats for de alliertes seier under annen verdenskrig igjen skal formidles rundt i hele landet. Rundt 20 pst.

av alle gjenlevende norske krigsseilere kommer til dåpen. Det er ganske imponerende, når vi vet at i dag er de fleste krigsseilerne over 90 år. Det kommer til og med krigsseilere helt fra Filippinene for å være med på denne hendelsen.

Så for alle oss som er opptatt av at historien må formidles til nye generasjoner, har vi her et verktøy som vil trenge Stortingets støtte. Det er også fristende å minne om at vi om ikke mange ukene skal diskutere bevilgninger til bl.a. Stiftelsen Arkivet og andre som jobber med denne tematikken. Det kan hende vi bør ta opp i oss, når vi skal tenke på den konkrete bevilgningen, alt det vi sier i dag om hvor viktig denne saken er for kommende generasjoner.

Det er et nettsted som har laget klart – for lærere og andre – en veldig lett formidling av både krigsseilerens og andre tidsvitners innsats som heter neveragain.no, men som dessverre måtte legge ned fordi staten ikke var villig til å betale de lisensrettighetene som nettstedet trengte for å formidle dette.

Her har statsråden fått tre gode eksempler på hvordan man kan løse det jeg opplever er Fremskrittspartiets hensikt her, og som jeg opplever at Stortinget står felles om å klare å gjøre bedre i framtiden.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:07:01]: Saksordføreren, Warloe, har gått igjennom på hvilken måte vi jobber med kompetansemål og læreplaner – at vi i forhold til kompetansemålene ikke i detalj går igjennom f.eks. enkeltepisoder i historien, men holder det på et overordnet nivå. Så er det opp til skolene å velge hvordan elevene skal oppnå de ulike kompetansemålene. På mange områder krever læreplanene med denne måten å jobbe på et omfattende lokalt læreplanarbeid for å operasjonalisere læreplanene, og de siste årene har det vært lagt sterk vekt på bedre veiledning i det lokale arbeidet med læreplanene. Det lokale arbeidet med læreplanene gir imidlertid et rom for å utdype mer grundig slike viktige enkelthendelser som da krigsseilerne gjorde en betydelig innsats for Norge.

Læreplanene er vårt viktigste styringsmiddel når det gjelder innhold i skolen, men i tillegg er kravene til lærerkompetanse viktige styringsverktøy. Læremidler er svært viktig for god kvalitet i opplæringen, og det er et lokalt ansvar å sørge for at skolen har gode læremidler. Det er viktig at det er en debatt om læremidlene, og at læremiddelprodusentene også trekkes inn i debatten om hvilke emner som er relevante innenfor de enkelte kompetansemålene.

Dette er det bred enighet om i Stortinget. Men når det er sagt, har jeg lyst til å berømme det initiativet som Fremskrittspartiet har tatt, selv om det er på tvers av alle måter vi har blitt enige om å arbeide på, for jeg tror det i seg selv har vært med på å øke fokuset på krigsseilerens historie. Nå er det mange talere som har vært inne på hvor spesiell den har vært, hvor avgjørende viktig den var for utfallet av annen verdenskrig, hvilke redsler disse, ofte veldig unge, krigsseilerne opplevde, hva slags krigstraumer de dro med seg etter krigen, hvor lang tid det gikk for å forstå hva de egentlig hadde gjennomgått, og hvor lang tid det gikk for å anerkjenne den innsatsen de hadde gjort.

Særlig den siste delen mener jeg egentlig er av avgjø-

rende betydning for unge mennesker å få med seg, fordi vi har en tendens til å glorifisere vår egen krigshistorie knyttet til annen verdenskrig. Men historien om krigsseileres innsats og måten de ble behandlet på etter krigen, er med på å vise at det er ikke sånn at vi alltid har gjort alt rett. Det synes jeg er en viktig del av vår egen krigshistorie, det er viktig å anerkjenne den innsatsen som krigsseilerne gjorde, og det er viktig å få forståelsen av at man i ettertid kan se at en har gjort feil i historien, at det er grupper som hadde fortjent en helt annen anerkjennelse mens det sto på, og hvor vanskelig det var også for enkeltpersoner. Noen av de virkelig tragiske skjebnene etter krigen var nettopp krigsseilere som ikke ble forstått, som ikke ble anerkjent, som ofte fikk store psykiske problemer, og som egentlig hadde vært i ekstremisituasjoner som kan sidestilles med dem som sto i førstelinje i selve krigshandlingene, og også med dem som satt i konsentrasjonsleirene.

Så selv om forslaget fra Fremskrittspartiet går helt på tvers av hvordan vi vanligvis tenker rundt læreplanarbeid, rundt kompetansemål osv., mener jeg at deres initiativ her i dag har vært med på å heise fram vår oppmerksomhet rundt dette og skolens oppmerksomhet rundt dette. Jeg er også kjent med innleggene som startet det initiativet som Fremskrittspartiet har tatt.

Da er det sånn at vi har tilbud til de lærerne som er på jakt etter godt materieell for å belyse krigsseileres historie, f.eks. når det gjelder Stiftelsen Arkivet, men jeg ønsker også at de som utarbeider læremidler og lærebøker, får med seg den diskusjonen, som det nå har vært bred enighet om, for også krigsseileres historie fortjener egentlig en større plass i lærebøkene, selv om det ikke er vi som redigerer de lærebøkene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [10:11:49]: Jeg er glad for statsrådens noe konstruktive inngang, men så er spørsmålet: Hvem har ansvaret?

Statsråd Grete Faremo sier 8. mai 2011:

«Den behandlingen våre krigsseilere fikk da de omsider kom hjem vil alltid stå som en skamplott på nasjonens ære.»

Jeg forstår det slik at statsråden er enig i det.

Så er jo spørsmålet da: Hvem har det ansvaret? Er det skoleeierne? Det er det jo ikke; det ansvaret ligger ingen andre steder enn i denne sal. Og statsråd Faremo sier videre:

«Jeg er glad for at jeg som forsvarsminister i dag kan si at vi har lært av fortidens feil og hvordan de kan rettes opp.»

Da er jo på en måte også spørsmålet: Hvem har ansvaret for at man retter opp den feilen som er begått, og sørger for at det ikke skjer igjen, gjennom å spre god krigsminneerindring også til framtidige generasjoner? Er det kommunene, eller er det staten og denne sal, Stortinget som institusjon, som har ansvaret for å rette opp den urett som er begått mot en så stor gruppe?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:12:53]: Jeg gikk jo gjennom hvordan vi jobber med læreplaner og kompetansemål, og hvordan de er på et overordnet nivå. Det gjelder for krigsseilerhistorien som for veldig mange andre viktige deler av vår egen historie, og veldig mye annet av det som er en rimelig del av innholdet i opplæringen. Det tror jeg er et fornuftig system. Det som komitéflertallet støtter 100 pst. opp om, er den måten vi må tilnærme oss dette på framover. Ellers vil det være sånn at Stortinget har lange debatter om alle mulige forhold som skal inn i de ulike læreplanene.

Men jeg synes at Fremskrittspartiet skal innkassere den honnøren som jeg mente å gi, og som jeg opplever at resten av talerne har gitt til Fremskrittspartiet i forhold til å heise fram denne delen av historien, der Fremskrittspartiet har helt rett: Det er ikke noen gloriøs del av norsk historie hvordan vi behandlet krigsseilerne etter krigen, og våre ungdommer fortjener å vite om denne delen av historien om annen verdenskrig.

Henning Warloe (H) [10:14:11]: Høyre er naturligvis helt enig med statsråden i det prinsipielle når det gjelder tilnærmingen til og ansvarsdelingen av læreplaner og kompetansemål og organisering av undervisning, som statsråden var inne på.

Men jeg må nok si at jeg ble litt forbauset da jeg jobbet med denne saken og ble klar over at i kompetansemålene i historiefaget i grunnskolen er altså ikke en så stor og viktig og sentral konflikt som annen verdenskrig spesifikt nevnt. Det betyr altså – i alle fall prinsipielt – at elever kan gå ut av ti års grunnskole uten å ha kunnskap om annen verdenskrig spesifikt. Jeg må nok innrømme at det forbauset meg litt, og jeg lurte på om statsråden har en tanke omkring dette, om man kanskje burde vurdere å løfte annen verdenskrig frem mer spesifikt også i grunnskolens kompetansemål.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:15:14]: Det er jo en utenkelig tanke at elever skal gå gjennom tiårig grunnskole uten å høre om 2. verdenskrig. Den er en så viktig del av vår nære historie, den er en avgjørende viktig del av historieundervisningen, og den er en avgjørende viktig del av det barn og unge får med seg i mange andre sammenhenger, som f.eks. 17. mai-feiringen.

Men det kan jo tenkes at vi har sett på det som så selvfølgelig at det ikke nødvendigvis går fram av læreplaner og kompetansemål på en betryggende måte, som representanten Warloe her påpeker. Så jeg skal gå gjennom det og se om det er tilstrekkelig ut fra denne omtalen.

Bente Thorsen (FrP) [10:16:15]: Jeg synes det rett nok er kommet så masse positiv omtale i denne saken at jeg tror det virkelig vil varme både de få gjenlevende krigsseilerne vi har, og eventuelt etterkommerne.

Jeg er nesten fristet til å stille statsråden spørsmål om man kan tolke det dit hen at de snur og går for mindretallsforslaget i saken. Men det skal jeg ikke gjøre.

Det er viktig å holde fast i prinsipper, men av og til vil det være enda viktigere å bruke sunn fornuft. I denne

saken er jeg overbevist om at prinsipptrykkeri tjener ingen, og aller minst våre ungdommer. Som det nå kommer fram her, lærer de ikke så mye om krigen som vi kanskje trodde. Vi tok dette som en selvfølge.

Denne saken dreier seg om å tilgjengeliggjøre undervisningsmaterieell som lærerne på frivillig basis kan bruke. Vil kunnskapsministeren sørge for at det blir gjort?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:17:24]: Det jeg vil gjøre i første omgang, er å anbefale lærere å bruke det materielle som er tilgjengelig, og særlig være oppmerksom på det materielle som Stiftelsen Arkivet har om krigsseileres historie.

Når det gjelder debatten, mener jeg også at både lærebokforfattere og deres omtale av krigsseilerne – selv om vi ikke redigerer lærebøker – bidrar til økt oppmerksomhet rundt dette. Jeg synes at representanten Thorsen skal være godt fornøyd og ta til seg at gjennom dette Dokument nr. 8-forslaget har man bidratt til å sette søkelys på dette i alle partiene på Stortinget. Det er veldig stor enighet om at krigsseileres historie fortjener en større plass, selv om den enigheten ikke går så langt som at en er interessert i å endre systemet for hvordan vi jobber med læreplaner og kompetansemål.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tord Lien (FrP) [10:18:33]: La meg begynne med å gi honnør til statsråden og representanten Eriksen, for jeg opplever dem som meget imøtekommende når det gjelder det forslaget vi har fremmet i dag.

Når det er sagt: Norsk krigsminneerindring har vært politisert og mer eller mindre styrt fra denne salen fra dag én. Uansett om det har rammet general Fleischer og trøndere og nordlendinger som sloss mot tyskerne i Narvik i 6. divisjon, om det har gjeldt kommunistisk partisaner i Finnmark, den kommunistiske Osvald-gjengen i Oslo eller krigsseilerne, har norsk krigsminneerindring vært politisert fra dag én. Det var mest opportunt for Arbeiderpartiet og en arbeiderpartistyrte stat i Norge i perioden etter 1945 å framheve sosialdemokratiske Milorg som den mest sentrale delen av norsk krigsinnsats under 2. verdenskrig – et faktum som vi i dag vet er fullstendig feil.

Statsråd Faremo sier dette om den skampletten: «Den behandlingen våre krigsseilere fikk da de omsider kom hjem vil alltid stå som en skamplett på nasjonens ære.»

Den er ikke skapt i kommunene eller i fylkeskommunene. Den er skapt i denne sal. Det er denne sal og Stortinget som institusjon som har ansvaret for den skampletten og for å rydde opp i den uretten som er begått mot en stor gruppe mennesker. Normalt bruker jeg å tenke når jeg taper en sak i salen: Ja vel, det kommer en ny stortingsperiode, det kommer nye tider. Men for denne gruppen er det for sent når Fremskrittspartiet kommer i regjering i 2013. Da har nok også de siste krigsseilerne gått bort, og vi kan ikke fjerne den

skampletten og gjenopprette æren til denne gruppen lenge.

Forsvarsministeren sier også noe annet klokt: Vi «har lært av fortidens feil og hvordan de kan rettes opp.» Da er det vår oppgave å sørge for at også framtidige generasjoner får ta del i denne lærdommen.

Det vi ber om, er jo ikke å pålegge alle norske lærere å undervise om krigsseilerne på den måten vi mener er rett, men å legge til rette for at undervisningsmaterieell kan skaffes til veie. Jeg tror representanten Dagrund Eriksen hadde et godt innspill. Jeg tror at vi skal ta opp dette når vi diskuterer budsjettet, for det er småpenger vi snakker om for å rette opp i denne skampletten på nasjonens ære.

Så en visitt til Truls Wickholm. Det er ingen tvil om at Rederiforbundet i perioden etter 1945 besto av griske redere – men de hadde altså god hjelp av en grisk arbeiderpartikontrollert stat og et stortingsflertall som bidro til den uretten som ble begått. Når man så i dag viser til flere museer, har jo Rederiforbundet innsett den uretten de var med på å begå, og finansiert mye av det arbeidet som gjøres i dag. Det håper jeg at også Arbeiderpartiet kan bidra til i framtiden.

Truls Wickholm (A) [10:21:52]: Tord Lien har en vane: Han forveksler Arbeiderpartiet med staten. Det kan det jo være lett å gjøre, men det skaper i hvert fall feil forståelse av historien.

Denne debatten handler ikke om hvem som har gjort hva. Den handler om hva Stortinget skal bestemme, og hvor detaljert vi skal være. Målet med denne debatten er ikke at Lien og jeg skal plassere skyld hos verken Arbeiderpartiet eller Rederiforbundet.

Fremskrittspartiet skal ha honnør for å reise dette, men vi kan ikke styre skolen på denne måten. Lien sier at historieskrivingen har vært politisert. Kanskje skal vi da slutte med det. Kanskje skaper det mer feil enn glede. La historieforståelsen skapes av historikerne.

Hva med samene, Kautokeino-opprøret? Det var grusomme hendelser. De sto opp mot undertrykking fra øvrigheten, de ble frarøvet land og religion. Mikkel Gaup har laget en fantastisk sterk film om det som skjedde. Den gjorde inntrykk på meg. Den beskriver en vanvittig urettferdighet, en maktesløshet. Men skal jeg bestemme at alle i norsk skole skal se den filmen? Jeg tror ikke det.

Fremskrittspartiet har også tidligere vist at de vil detaljstyre. For ikke lenge siden ville de bestemme innholdet i barne-tv på NRK. Jeg tror ikke det er veien å gå. Når vi ser tilbake i historien, er det dessverre mye vi har framstilt dårlig, eller ikke framstilt. Lien var inne på partisanene, nordmenn som kjempet med Sovjet mot tyskerne. De ble mistenkeliggjort, overvåket. Kongen har anerkjent dem. Kong Olav la ned krans på minnesmerket, og kong Harald ga i 1992 en unnskyldning på vegne av hele nasjonen for måten de var blitt behandlet på. Den samlede motstanden under krigen er det som er viktig å lære om.

Osvald-gruppen med tilknytning til Moskva ble ledet av Asbjørn Sunde. Han var en aktiv motstandsmann og hadde et nært samarbeid med Hjemmefronten, og han fikk

videreformidlet oppdrag fra London. Etter krigen skrev han boken «Menn i mørket» om sine opplevelser. Men da han søkte om krigspensjon, fikk han det ikke fordi han var dømt for spionasje – dette til tross for at menn som Gunnar Sønsteby talte hans sak. Han var kanskje en av de største sabotørene under krigen, men døde uten anerkjennelse. Vi hadde væpnede kvinnegrupper i Finnmark. Kvinners innsats under krigen er stort sett glemt. På Sørmarka står det en statue til minne om kvinners innsats i samfunnet. På den står det «sjelden nevnt, ofte glemt». Tikken Manus visste jeg først om da jeg så filmen om Max Manus. Jeg lærte aldri om henne på skolen.

Min anerkjennelse handler om helheten. La oss ikke bryte stykker av historien ut fra stoltheten. Ikke gjør det til en konkurranse om hvem som skulle hatt heder og ære, som de så åpenbart fortjente. Vi må være stolte av den felles innsatsen til alle som ga landet friheten. Rett under oss har vi et minnesmerke som vi alle viser våre gjester med stolthet. Stortinget minner våre falne i krigen med ordene «ingen nevnt, ingen glemt». (Presidenten klubber.) La oss hedre innsatsen under krigen med den viktigste fortellingen, nemlig at nazismen tapte og ... (presidenten klubber igjen).

Presidenten: Presidenten ber representanten Wickholm forholde seg til den tilmålte taletiden.

Bente Thorsen (FrP) [10:25:23]: Jeg føler virkelig et behov for å rette opp en åpenbar misforståelse. Jeg tror enkelte har veldig tungt for å ta ting, at det er litt vanskelig. Til oppklaring kan jeg opplyse – for tredje, fjerde gang i denne debatten – at det *ikke* er Fremskrittspartiets intensjon å styre lærerne på noen som helst måte. Intensjonen er å få tilrettelagt undervisningsmaterieell også om krigsseilerne, som lærerne på frivillig grunnlag kan ta i bruk i skolen.

Når det gjelder alle de andre temaene som Wickholm var inne på her, tror jeg også det ble litt omfattende. Jeg må ærlig innrømme at jeg ikke har kunnskap om hvor mye som står i elevenes historiebøker om alt som har skjedd i Norge. Men kanskje Truls Wickholm vil være så grei og lage et Dokument 8-forslag eller komme med en redegjørelse om alle temaene han var inne på, slik at vi kan få en god informasjon om dette.

Intensjonen er i hvert fall ikke at vi ønsker å pålegge eller tvinge lærerne til noe som helst. Så får jeg håpe at vi har fått med oss hva saken går ut på.

Tord Lien (FrP) [10:27:02]: Jeg skjønner det veldig godt når representanten Wickholm ikke synes det er viktig å fordele skyld, om hvorfor det er blitt som det er blitt, for det er rimelig åpenbart hvorfor det er blitt som det er blitt.

Når det gjelder undertrykkelsen av samene, bortskrivningen av kommunistenes innsats under annen verdenskrig, bortskrivningen av 6. divisjons innsats under annen verdenskrig og den dårlige behandlingen av krigsseilerne, så ligger ansvaret i partiet til Truls Wickholm. Det kan vi ikke komme bort fra. Da har vi to måter å gjøre det på:

Man kan satse på at dette løses av Arbeiderpartiet ute i kommunene, eller vi kan ta det ansvaret som ligger i denne salen, hvor denne uretten er begått, og rydde opp i det.

Jeg er for så vidt enig i at det kunne ha vært andre måter å debattere dette på, f.eks. i forbindelse med budsjettet, slik Dagrun Eriksen løftet fram, men jeg tror ikke debatten da ville blitt like omfattende.

Jeg er veldig glad for at vi har fremmet dette forslaget, og jeg er glad for at så mange – bl.a. statsråden og mange av de andre partiene, særlig Kristelig Folkeparti – har vært tydelige på at dette er viktig.

Det hender at Wickholm også sier noe fornuftig. I sitt innlegg siterte han – tror jeg – fra en sang, at «de visste hva de gikk til». Ja, de aller fleste krigsseilerne visste hva de gikk til. De meldte seg frivillig til tjeneste, de ble inkorporert i det statlig styrte Nortraship, og de valgte å sette livet på spill for å forsyne Storbritannia med bensin til flyene under slaget om Storbritannia, på et tidspunkt da slaget om Atlanterhavet på langt nær var vunnet. Man behøver ikke være krigshistoriker, som jeg er, for å forstå at å vinne slaget om Storbritannia med Spitfire- og Hurricane-fly stående på bakken, hadde blitt noe tungvint. De visste hva de gikk til, men de visste på ingen måte hva de kom hjem til. Derfor er det viktig at vi fjerner denne skampletten, og det ansvaret ligger i denne salen, ingen andre steder.

Presidenten: Neste taler er Dagrun Eriksen. Hun er foreløpig sist innregnede taler i sak nr. 3. Hvis flere ønsker ordet i sak nr. 3, må de tegne seg ved å bruke datasystemet i salen.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:29:36]: Jeg synes debatten om krigsseilerne hadde fortjent et mer verdig nivå enn det vi har sett på slutten av denne debatten. Det er en innsats med en trist, stolt og skammelig historie, som ikke fortjener å bli en kasteball mellom partipolitiske markeringer.

Jeg vil bare igjen minne om at 22. november kommer Kongen ned for å døpe «D/S Hestmanden». Det vil bli en verdig og flott seremoni som sier noe om den innsatsen som krigsseilerne gjorde. Vi har nå et felles og stort ansvar i denne salen for alle de krigsseilerne som fortsatt lever og som kan være med og fortelle sin historie. Da slipper vi kanskje å høre det gjennom Wickholm og Lien sine tolkninger, men fra dem som selv har opplevd dette. Da trenger vi å skynde oss fort. De er over 90 år gamle. Flere og flere forsvinner, og de som har prøvd å sette i gang prosjekter på dette, mangler bevilgninger til å få gjort det. Det materialet vi har, er fortsatt bevart, men ikke tilgjengelig. Jeg skulle ønske at dette engasjementet som vi så i denne salen i dag, hadde ført til at Stortinget nå hadde tatt initiativ til at vi fikk en mye hurtigere innsamling av historiene til dem som faktisk opplevde det som skjedde under krigen, og ikke minst det som skjedde etterpå – med manglende oppfølging, manglende behandling og manglende respektfull behandling av disse som opplevde dette under krigen.

Jeg håper at vi kan føre denne debatten på et nivå som er denne debatten og saken verdig.

Presidenten: Siste inntegnede taler er Truls Wickholm. Wickholm har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad begrenset til 1 minutt.

Truls Wickholm (A) [10:31:46]: Først vil jeg bare spørre om det ikke lenger er mulighet til å tegne seg ved å rekke opp hånda i salen, om det er en ny praksis fra presidentskapet.

Presidenten: Vi anbefaler representantene å bruke de skjermene som er på representantenes plasser. Det gjør registreringen enklere.

Truls Wickholm (A) [10:32:04]: Men det er fortsatt mulig å tegne seg ved å rekke opp hånda?

Presidenten: Wickholm har fått ordet, og har tydeligvis tegnet seg.

Truls Wickholm (A) [10:32:11]: Med all respekt, jeg synes det blir uverdigg når dette skal bli en diskusjon om hvem som har skylda, om Arbeiderpartiet har skylda eller ikke. Det er klart at Arbeiderpartiet styrte i mange av disse årene. Krigsseilerne har fått sin oppreisning, som Henning Warloe var inne på, i 1972, riktignok altfor seint. Mange har fått sin oppreisning for seint. Poenget til Thorsen er at jeg mener at vi ikke er den mest kompetente grupperingen til å vurdere hvem som ... (presidenten klubber).

Presidenten: Dermed er taletiden over for Wickholm. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt:

I

I Retningslinjer for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler gjøres følgende endringer:

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Gruppetilskuddet reguleres årlig *hvorav 80 pst. følger årslønnsveksten i staten slik den framgår fra Det tekniske beregningsutvalget, og 20 pst. reguleres med konsumprisindeksen slik den framgår av Statistisk sentralbyrås beregninger. Gruppetilskuddet rundes av til nærmeste hele tusen kroner.*

§ 5 skal lyde:

Representantenes utgifter til reiser og arrangementer dekkes over Stortingets driftsbudsjett i samsvar med Bestemmelser om stortingsrepresentantenes godtgjørelser.

II

Endringene trer i kraft straks.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Til denne saken har Bente Thorsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget der kriteriene for tilskudd til private skoler gjennomgås med sikte på å sikre at disse reelt samsvarer med intensjonen i Stortingets vedtak om tilskudd til private skoler.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:134 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Henning Warloe og Svein Harberg om gjennomgang av grunnlaget for beregning av tilskudd til friskoler – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 57 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.43.30)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Til denne saken har Bente Thorsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides undervisningsmaterieell til bruk for lærere som underviser i ungdomsskolen om norske krigsseileres innsats og historie før, under og etter den andre verdenskrig.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:142 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Tord Lien og Jon Georg Dale om å utarbeide undervisningsmaterieell om

norske krigsseileres innsats under andre verdenskrig – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 81 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.44.20)

Sak nr. 4 [10:44:32]

Referat

Stortingspresident Dag Terje Andersen [10:44:34]:

Jeg viser til gårsdagens redegjørelse fra statsrådene Storberget og Faremo og at vi i den forbindelse vedtok i Stortinget at den saken skal oversendes til en komité for videre behandling. Jeg er glad for å kunne informere om at

det er oppnådd enighet mellom samtlige politiske partier i dag om måten å behandle den saken videre på. Vi foreslår at vi oppretter en særskilt komité i tråd med forretningsordenen § 14, at den komiteen skal bestå av 17 medlemmer, og i den forbindelse at valgkomiteen får i oppdrag å velge medlemmene av komiteen. I den sammenheng anbefaler jeg at vi når det gjelder referat, i tillegg oversender redegjørelsen til den komiteen for videre behandling.

Siden referatet ikke er omdelt i salen, skal presidenten lese forslag til referat:

(50) Redegjørelse fra justisministeren og forsvarsministeren om angrepene 22. juli i Stortingets møte 10. november 2011 foreslås sendt særskilt komité som nedsettes i henhold til § 14 første ledd i Stortingets forretningsorden.

– Det anses vedtatt.

Presidenten antar videre at Stortinget slutter seg til at Stortingets valgkomité gis i oppdrag å nedsette en særskilt komité i henhold til § 14 første ledd i Stortingets forretningsorden.

– Det anses vedtatt.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 10.46.
